

Pers en Voorlichting

Hof van Justitie van de Europese Unie

PERSCOMMUNIQUÉ nr. 32/22

Luxemburg, 22 februari 2022

Arrest in de gevoegde zaken C-562/21 PPU
en C-563/21 PPU Openbaar Ministerie

(Bij wet ingesteld gerecht in de uitvaardigende lidstaat)

Weigering om een Europees aanhoudingsbevel ten uitvoer te leggen: het Hof specificeert de criteria aan de hand waarvan een uitvoerende rechterlijke autoriteit kan beoordelen of de gezochte persoon het risico loopt dat zijn grondrecht op een eerlijk proces zal worden geschonden

Poolse rechterlijke instanties hebben in april 2021 twee Europese aanhoudingsbevelen (hierna: „EAB” of „EAB's”)¹ uitgevaardigd tegen twee Poolse onderdanen met het oog op, respectievelijk, de tenuitvoerlegging van een vrijheidsstraf en strafvervolgning. Aangezien de betrokkenen zich in Nederland bevonden en niet met hun overlevering hadden ingestemd, zijn bij de rechtbank Amsterdam (Nederland) verzoeken ingediend om die EAB's ten uitvoer te leggen.

Deze rechtbank betwijfelt of zij verplicht is om deze verzoeken in te willigen. In dit verband merkt zij op dat er sinds 2017 in Polen sprake is van structurele of fundamentele gebreken die het grondrecht op een eerlijk proces², en vooral het recht op een gerecht dat vooraf bij wet is ingesteld, aantasten. Deze gebreken vloeien volgens deze rechtbank met name voort uit het feit dat de Poolse rechters worden benoemd op voorstel van de Krajowa Rada Sądownictwa (nationale raad voor de rechtspraak, Polen; hierna: „KRS”). De Sąd Najwyższy (hoogste rechter inzake burgerlijke en strafzaken, Polen) heeft in 2020 in een besluit geoordeeld dat de KRS sinds de op 17 januari 2018 in werking getreden wet inzake justitiële hervorming niet langer een onafhankelijk orgaan is.³ Aangezien de op voordracht van de KRS benoemde rechters betrokken zouden kunnen zijn geweest bij de strafprocedure die heeft geleid tot de veroordeling van een van de twee betrokken personen of zouden kunnen worden gevraagd om de strafzaak van de andere betrokken persoon te behandelen, is de verwijzende rechtbank van mening dat deze personen in geval van overlevering een reëel gevaar lopen dat hun recht op een vooraf bij wet ingesteld gerecht zal worden geschonden.

Daarom wenst de verwijzende rechtbank van het Hof te vernemen of de tweestappentoets⁴, die door het Hof is ontwikkeld in de context van overleveringen op grond van EAB's, in het licht van de waarborgen van onafhankelijkheid en onpartijdigheid die inherent zijn aan het grondrecht op een eerlijk proces, ook moet worden toegepast wanneer de eveneens aan dit grondrecht inherente waarborg inzake een vooraf bij wet ingesteld gerecht in het geding is.

¹ In de zin van kaderbesluit 2002/584/JBZ van de Raad van 13 juni 2002 betreffende het Europees aanhoudingsbevel en de procedures van overlevering tussen de lidstaten (PB 2002, L 190, blz. 1), zoals gewijzigd bij kaderbesluit 2009/299/JBZ van de Raad van 26 februari 2009 (PB 2009, L 81, blz. 24).

² Zoals gewaarborgd door artikel 47, tweede alinea, van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie.

³ De verwijzende rechter verwijst ook naar het arrest van 15 juli 2021, Commissie/Polen (Tuchtregeling voor rechters), [C-791/19](#), punten 108 en 110 (zie [PC nr. 130/21](#)).

⁴ In het kader van de eerste stap van die toets dient de uitvoerende rechterlijke autoriteit te beoordelen of er gelet op de algehele situatie in de uitvaardigende lidstaat een reëel gevaar van schending van grondrechten bestaat; in het kader van de tweede stap moet de uitvoerende rechterlijke autoriteit concreet en nauwkeurig nagaan of er gelet op de omstandigheden van het geval een reëel gevaar van schending van een grondrecht van de gezochte persoon bestaat. Zie arresten van 25 juli 2018, Minister for Justice and Equality (Gebreken in het gerechtelijk apparaat), [C-216/18 PPU](#) (zie ook [PC nr. 113/18](#)), en 17 december 2020, Openbaar Ministerie (Onafhankelijkheid van de uitvaardigende rechterlijke autoriteit), [C-354/20 PPU](#) en [C-412/20 PPU](#) (zie [PC nr. 164/20](#)).

De Grote kamer van het Hof geeft in een prejudiciële speedprocedure een bevestigend antwoord en geeft aan op welke wijze deze toets moet worden toegepast.

Beoordeling door het Hof

Het Hof oordeelt dat wanneer de uitvoerende rechterlijke autoriteit die moet beslissen over de overlevering van een persoon tegen wie een EAB is uitgevaardigd, beschikt over gegevens die wijzen op structurele of fundamentele gebreken in verband met de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht in de uitvaardigende lidstaat die met name verband houden met de procedure voor de benoeming van de leden van de rechterlijke macht, deze autoriteit de overlevering op grond van kaderbesluit 2002/584⁵ alleen kan weigeren indien zij vaststelt dat er in de specifieke omstandigheden van de zaak zwaarwegende en op feiten berustende gronden bestaan om aan te nemen dat het grondrecht van de betrokken persoon op een eerlijk proces voor een onafhankelijk en onpartijdig gerecht dat vooraf bij wet is ingesteld, is geschonden of in geval van overlevering dreigt te worden geschonden.

Het Hof geeft aan dat het recht om te worden berecht door een gerecht dat „bij wet is ingesteld” naar zijn aard ook betrekking heeft op de procedure voor de benoeming van rechters. In het kader van de eerste stap van de toets, waarin moet worden beoordeeld of er een reëel gevaar van schending van het grondrecht op een eerlijk proces bestaat dat met name verband houdt met het feit dat het vereiste van een bij wet ingesteld gerecht wordt geschonden, moet de uitvoerende rechterlijke autoriteit dus een algehele beoordeling verrichten die gebaseerd is op alle objectieve, betrouwbare, nauwkeurige en naar behoren bijgewerkte gegevens over het functioneren van het gerechtelijk apparaat in de uitvaardigende lidstaat en in het bijzonder over het algemene kader voor de benoeming van rechters in die lidstaat. Tot die gegevens behoren ook de inlichtingen in een met redenen omkleed voorstel dat de Europese Commissie op grond van artikel 7, lid 1, VEU, aan de Raad heeft doen toekomen, het al genoemde besluit van de Sąd Najwyższy en de relevante rechtspraak van het Hof⁶ en het Europees Hof voor de Rechten van de Mens⁷. De omstandigheid dat een orgaan als de KRS, dat betrokken is bij de procedure voor de benoeming van rechters, overwegend bestaat uit leden die de wetgevende of uitvoerende macht vertegenwoordigen of door hen zijn gekozen, is daarentegen niet voldoende grond om een overlevering te weigeren.

In het kader van de tweede stap van die toets staat het aan de persoon tegen wie een EAB is uitgevaardigd, om concrete gegevens aan te dragen waaruit kan worden opgemaakt dat de structurele of fundamentele gebreken in het gerechtelijk apparaat een concrete invloed hebben gehad op de behandeling van zijn strafzaak of, in geval van overlevering, een dergelijke invloed kunnen hebben. Deze gegevens kunnen in voorkomend geval worden aangevuld met gegevens die door de uitvaardigende rechterlijke autoriteit worden verstrekt.

Wat ten eerste EAB's betreft die zijn uitgevaardigd met het oog op de tenuitvoerlegging van een tot vrijheidsbeneming strekkende straf of maatregel, moet de uitvoerende rechterlijke autoriteit rekening houden met de gegevens over de samenstelling van de rechtsprekende formatie die de strafzaak heeft behandeld of over elke andere omstandigheid die relevant is voor de beoordeling van de onafhankelijkheid en onpartijdigheid van die formatie. Om de overlevering te kunnen weigeren, is het niet voldoende dat een of meer rechters die aan deze procedure hebben deelgenomen, op voordracht van een orgaan als de KRS zijn benoemd. Daarbovenop is vereist dat de betrokkene gegevens verstrekt over met name de procedure voor de benoeming van de

⁵ Zie in die zin artikel 1, leden 2 en 3, van kaderbesluit 2002/584, dat bepaalt dat de lidstaten op grond van het beginsel van wederzijdse erkenning en overeenkomstig de bepalingen van dit kaderbesluit elk EAB ten uitvoer leggen, maar dat dit kaderbesluit niet tot gevolg kan hebben dat de verplichting tot eerbiediging van de grondrechten en de fundamentele rechtsbeginselen, zoals die zijn neergelegd in artikel 6 VEU, wordt aangetast.

⁶ Arresten van 19 november 2019, A. K. e.a. (Onafhankelijkheid van de tuchtkamer van de Sąd Najwyższy), [C-585/18](#), [C-624/18](#) en [C-625/18](#) (zie [PC nr. 145/19](#)); 2 maart 2021, A. B. e.a. (Benaming van de rechters bij de Sąd Najwyższy – Beroep), [C-824/18](#) (zie [PC nr. 31/21](#)); 15 juli 2021, Commissie/Polen (Tuchtrekking voor rechters), [C-791/19](#) (zie [PC nr. 130/21](#)), en 6 oktober 2021, W.Ż. (Kamer voor bijzondere controle en publieke zaken van de Sąd Najwyższy – Benaming), [C-487/19](#) (zie [PC nr. 173/21](#)).

⁷ EHRM, 22 juli 2021, Reczkowicz tegen Polen.

betrokken rechters en hun eventuele detachering waaruit blijkt dat de rechtsprekende formatie zodanig was samengesteld dat zijn grondrecht op een eerlijk proces is aangetast. Voorts moet rekening worden gehouden met de eventuele mogelijkheid voor de betrokkene om te verzoeken om wraking van leden van de rechtsprekende formatie wegens schending van zijn grondrecht op een eerlijk proces, het eventuele gebruik dat hij van die mogelijkheid heeft gemaakt en het gevolg dat aan zijn verzoek om wraking is gegeven.

Wat ten tweede EAB's betreft die zijn uitgevaardigd met het oog op strafvervolgning, moet de uitvoerende rechterlijke autoriteit rekening houden met de gegevens over de persoonlijke situatie van de betrokkene, de aard van het strafbare feit waarvoor hij wordt vervolgd, de feitelijke context van dat EAB of elke andere omstandigheid die relevant is voor de beoordeling van de onafhankelijkheid en de onpartijdigheid van de rechtsprekende formatie die waarschijnlijk kennis zal moeten nemen van de zaak tegen die persoon. Dergelijke gegevens kunnen ook betrekking hebben op verklaringen van overheidsinstanties die van invloed kunnen zijn op het concrete geval. Daarentegen kan de omstandigheid dat op het moment van de beslissing over de overlevering niet kan worden vastgesteld welke rechters de zaak van de betrokkene eventueel zullen behandelen of, wanneer hun identiteit bekend is, dat die rechters zijn benoemd op voorstel van een orgaan als de KRS, niet volstaan om die overlevering te weigeren.

NOTA BENE: De prejudiciële verwijzing biedt de rechterlijke instanties van de lidstaten de mogelijkheid, in het kader van een bij hen aanhangig geding aan het Hof vragen te stellen over de uitlegging van het recht van de Unie of over de geldigheid van een handeling van de Unie. Het Hof beslecht het nationale geding niet. De nationale rechterlijke instantie dient het geding af te doen overeenkomstig de beslissing van het Hof. Deze beslissing bindt op dezelfde wijze de andere nationale rechterlijke instanties die kennis dienen te nemen van een soortgelijk probleem.

Voor de media bestemd niet-officieel stuk, dat het Hof van Justitie niet bindt.

De [volledige tekst](#) van het arrest is op de dag van de uitspraak te vinden op de website CURIA.

Contactpersoon voor de pers: Stefaan Van der Jeught ☎ (+352) 4303 2170

Beelden van de uitspraak van het arrest zijn beschikbaar via "[Europe by Satellite](#)" ☎ (+32) 2 2964106.